

župnik v Mozirji, g. Jožef Hašnik, župnik v Terbovljah.

II. za Slov. Gradec, Šoštanj in Mariberg gospode pri B imenovane ali še: d. dr. Raimund Wolf, c. k. notar v Gornjem Gradu, e. Peter Musi, nadzorni učitelj v Šoštanju;

III. za Maribor, Slov. Bistrico in sv. Lenart p. n. gospode: a. dr. Varentin Postić, pravdosrednik v Mariboru, b. Domnik Čolnik, posestnik v Dervanji;

IV. za Lotmerg, Ormuž in Radgonski grad gospode: a. dr. Jakop Razlag, pravdosrednik v Gradcu, b. dr. A. Magdić, zdravnik v Ormožu;

V. za Ptuj in Rogatec gospode pri št. C. imenovane, ali še c. Martin Reich, kaplan pri sv. Barbari v Halozah.

VI. za Brežče, Kozje, Sevnico p. n. gospode: a. Janez Pajk, c. k. okrajni predstojnik v Kozjem, b. Janez Žurman, župan pri sv. Trojici blizo Slatine. Z.

Izpod Triglava (Krajncem, mojim rojakom!) 6. sušca.

— k — „Novice“ so že mnogokrat o tem govorile, kakošne lastnosti naj imajo tudi možje, ktere bojo naši rojaki volili v deželni zbor; sèm ter tje so že tudi kakega naravnost imenovale, ki bi bil po vsem in ne le po eni strani pripraven za našega poslanca. Al ker iz lastne skušnje vem, da zdaj ljudje pogostoma barajo po imenih tistih mož, ki naj bi jih volili in jim v „Novicah“ še ni nobeden s celim imenikom vstregel, naj tedaj jez, ki visoko verh planin stojim in po deželi okoli gledam, imenujem ne- ktere može, ki so domovini naši dobro znani in imajo vse lastnosti za imenitni poklic; al še drugih več bi vedil imenovati, pa kaj, ker naš zbor bo štel le 37 poslancev, in ker se nočem v tistih 10 mož vtikati, ki jih bojo veliki posestniki (grajšaki) izmed sebe lahko volili, ker med razglašenimi 100 takimi posestniki jih je veliko za poslanstvo skozi in skozi pripravnih; tudi ljubljanska kup- cijska in obertnijska zbornica bo po svoje volila; za ljubljansko mesto pa dodajte Vi sami 2 poslanca, ker so vam razmere vaše bolj znane.*) Drugi moji na- sveti so ti-le: Če Idrija si ne voli zastopnika rudarstva, ji priporočam njenega rojaka gosp. K. Dežmana; — mestu Krajnskemu njegovega rojaka gosp. dr. Bleiweis-a, s katerim bo gotovo tudi Loka zadovoljna; sicer bi priporočal tudi okrajnega poglavarja gosp. Derbič-a in gosp. viteza Höfern-a, al kakor sem čul, mislijo soseske kantona metliškega in černomeljskega voliti nepozabljivega gosp. Derbiča, soseske kantona krajnskega, loškega in teržiškega pa gosp. viteza Höfern-a; Teržič si bo menda volil svojega rojaka gosp. dr. Ahačić-a; Radoljca in Kamnik morebiti gosp. J. Brolich-a, c. kr. dež. sod. svetovavca; Postojni, Verh- niki in Ložu priporočam gospoda dr. Bučarja v Postojni in gospoda Matija Koren-a v Planini; Novemu mestu, Višnji gori, Černomlju in Metliki Kostanjevci in Kerškemu mestu gospoda prošta Arko-ta v Novem mestu in ces. kralj. deželnega svetovavca gospoda Lašana; Kočevju in Ribnici gosp. Jožefa Rudeš-a; soseski okolice ljubljanske in verhiške se svetuje: gospod dr. Orel, notar v Ljubljani, — soseski kamniški in podberdski: gospod dr. Gauster v Kamniku, — soseski krajnski, loški in teržiški: gosp. vitez Höfern, — soseski radoljski in krajnskogorski: gosp. dr. Toman v Radoljci, — vipavski in idrijski: gosp. tehant Gra- brijan v Vipavi, — postojnski, planinski, seno- žeški, loški in bistriški: Frid. Vilher v Senožecah, — novomeški, kostanjevški in kerški: gospod Janez Kozler v Ortneku, — soseski trebniški, zati- činski, žužemberški, mokronožki in litijski: gospod Gresel v Trebnem in gospoda Janeza Gutman-a,

namestni župan v Ljubljani, — soseski černomeljski in metliški: gosp. Derbič, okrajni poglavar v Kranji, — soseski kočevski, ribniški in velikih Lašic: gosp. dr. Česnik v Kočevji. Najbolje se vé da bi bilo, ako bi se može, ki želijo izvoljeni biti, sami očitno oglasili kakor je v drugih deželah navada; na Dunaji se bojo ne- kateri ministri sami, kakor smo brali, za kandidate v deželni zbor na znanje dali; pri nas pa se tega še sramujemo, ker še nismo vajeni očitnega političnega življenja. Pri Rimljanih je bila navada, da tak, ki se je za kako očitno službo ali očitno opravilstvo potegoval, je oblekel beli plajšč (togo candido) in je šel tako napravljen po ulicah; od te bele (candida) obleke je ime kandidat (kandidat), ki se je ohranilo do današnjega dne.

Stanje Slovincov.

Presvitli cesar naš su dali 26. svečana letos ustavno listino svojim narodom i su ukazali, da se imaju sbrati i deržati deželni i deržavni zbori zato, da bi se pravice i svobode raznih stanov v deželah našega ce- sarstva razširile, kakor terjaju potrebe sadanjih časov.

Sada se pogovarjaju i posvetuju vsi narodi naše der- žave, očituju svoje želje i dokazuju svoje pravice, ktere doseči želé.

Ali mi Slovenci nimamo nikakih posebnih želj, ni- kakih posebnih potreb? ali ne želimo, da bi se i našem narodu dale pravice, ktere mu greju, i da bi se te pra- vice iz papirja v djanje upeljale, se dalje razširile?

Imamo jih, pa jih moramo očitovati, da se na višjem mestu zvé, česa potrebujemo i da se nam podeliti može, čto želimo. Zato se moramo priležno truditi mi domorodci slo- venski, to je naša častna pravica i naša lepa dolžnost. Sada je zlati čas, da se pri vsakoj priložnosti pogovarjamo o potrebah naroda našega i kakošne može naj volimo v deželni zbor, da bodo sreča za deželo i narod. Blagi pi- satelji slovenski so prijeli že mnogokrat za zlato peró spi- sateljsko i pisali iskreno o zadevah narodnih sebi v čast, narodu v prid. Mužka, odvažna i razborita beseda o pravom času izgovorjena ali napisana pridobi i izvojuje ne redko najlepše pravice tako kakor največje britke v vojski; pero je meč, samo da nije ovenčano kervavim laborom kakor meč, nego je ocirano vejicoy palmovoj mira i blagoslova božjega.

Naj govorim tudi jaz sedaj, ko so deželni zbori pred durmi, odvažno pa mirno, i ako bi se mi kaka beseda pod perom malo oistreje obrnula, to dojde samo od odtuda, ker goreče želim, čtogod ovde napišem, napisati koliko moguće jasno i razlogi vtverdjeno. Beseda odvažno i mirno izgo- vorjena ne može škodovati. **Ako pekoх, ne nosеkoх** = ako sem rekel, nisem vsekal.

Ktere su razun družih, vse narode več ali manj zade- vajoćih potreb, še posebne potrebe Slovincov? Sledeće:

Perva potreba: Naša národnost ima javno v deržavi obveljati.

To je najpervo, to je: conditio sine qua non, to nam je življenje, to je narodu našem duša. Ne nameravam učeno i široko razlagati: v čem narodnost obstojí, nego hoću samo nekteru reči, da svoju misel razjasnim. Narod- nost obsega tiste narodu prirodjene pravice, ktere su na- rodu potrebne, da obstati može kakor narod drugim na- rodom jednopraven. Take po Bogu prirodjene pravice su, da se upelje v učilišća i v urade v Slovenii naš materinski jezik i da se v urade postave ljudi našega naroda, ki su v stanu zadostiti tem potrebam; dalje: da možemo tudi mi Slovenci svoje potrebe očitovati, kada se delaju za nas zakoni i postave, pa ne da nam jih napravljaју po tujem kopitu, drugi ljudje nepoznavajući niti naš narod niti naše potrebe i da se nam onda zasile zakoni neprikladni, kteri nas žule na vse strani.

*) Debela ljubljanska megla še pokriva, kar ima priti 26. t. m. na dan; ne terjajte tedaj dodajka od nas! Vred.

Drugi narodi uživljaju te pravice, zašto bi se imele nam kratiti? Presvitli cesar su ustanovili i zaručili jasno i javno, da imaju vsi prebivavci države „jednake pravice i jednake dolžnosti“. Jini narodi imaju svoj materinski jezik v učiliščih i v vseh svojih uradih, oni se posvetuju i očituju svoje želje i potrebe, kada se za njih delaju zakoni: te pravice moramo zadobiti tudi mi, to terja jednakopravnost vsem narodom danas. Te pravice moramo si zadobiti ne samo na papirji, nego v djanji i v istini. To je narodnost, za kateru se tako goreče zauzimamo i ju tako visoko cenimo.

Zapita možebiti neko: Je li vam narodnost imenitnija i važnija od same svobode?

Na to odgovorimo odkritoserčno: Mi smo tvrdo prepričani, da je narodnost med vsemi svetovnimi, političkimi pravicami najperva i najimenitnija i najsvetija pravica. Mi znamo dobro ceniti svobodu, i ju cenimo tako visoko, kakor vsaki drugi narod, pa mi si svobode niti misliti ne možemo brez narodnosti. Narodnost je najzlahtnija i najplemenitija del svobode; svoboda brez narodnosti nije svoboda nego robstvo i sužstvo. Da to kratko kažem: narodnost je mladja hna, nježna i bujna svoboda sama. Svoboda je podobna nježnoj devici, i narodnost je njena oživljajuća duša; brez duše ti je samo mrtvo, nečutljivo truplo. — Svoboda je podobna plemenitomu drevesu, ktero radja obilno zlatoga sadja vsemu narodu — narodnost je tomu drevesu koren. Drevo svobode se može po nesreći poškodovati, veje košate se mogu oklestiti i ogladiti — pa dokle je koren zdrav i čverst, deblo lahko požene nove veje i grane i se lahko opet lepo obraste; podsekaj naprotiv drevesu koren i drevo ti pogine, možebiti da stoji deblo jošće nekoliko časa, pa nije već poprejšnje drevo rodovitno, nego samo suha sušica. Narod, kteri svoju narodnost zanemara, jezik svoj zapusti i narodne pravice zgubi, si je sam koren svojega življenja podsekao; on je umerl i sam si skopal črni grob — sada njemu take nije treba nikake svobode na tom svetu. Dokle naproti narod svoju narodnost začuva, dotle on živi, ako svobodu zgubi, ju lahko sopet pridobi: **Жизномы все припеті, мертвомы жана** = živomu se vse pripeti, mrtvomu jama.

Svoboda brez narodnosti nije svoboda, nego varljiva obmana i goljušiva senca svobode. To bi rad prav jasno dokazal, pa da bi s tem nikoga ne žalil. Vsaki sam se lahko prepriča, kako bedna i kukavna svoboda bi to bila brez narodnosti, ako bi se smelo narodu reći: Na! to imaš svobodu, jaz ti ju dam, pa to ti povem, da se ne podstapiš upeljevati svoj jezik v učilišća, v svojem jeziku se ne smeš izobraževati, v tudjem se ne možeš, ti ostani tup i glup; — na, to imaš svobodu, pa da se ne prederzneš, upeljevati svoj jezik v javne urade za mizu gospodsku, nego ti ostani med priprostim ljudinstvom; — na, to imaš svobodu, pa ti ne smeš očitovati svojih želj i se pozivati na svoje prirodjene pravice, kada se za te budu naredjati zakoni, nego zakone i postave budu naredjati za te drugi ne pazeč na potrebe tvoje. — Taka bi bila svoboda brez narodnosti.

Branimo zato krepko svoju narodnost, trudimo se, da spravimo v naša učilišća i v naše urade naš materinski jezik i ljudi našega naroda, kteri su za to sposobni, i očitujmo svoje želje i potrebe, kadar se bojo začeli deželni i državni zbori i se bojo napravljali zakoni i postave za nas, da na postavni poti dobimo, što nam gré po pravici pred Bogom in svetom.

Druga naša potreba: Slovenske pokrajine bi se imele sjediniti v jednu deželu i se dovoljiti vsem Slovencom samo jedini sbor.

Veliko je naše cesarstvo, mnogo živi v njem narodov, pa — s žalostnim sercom ju rećemo — tako na drobne kuse razterganoga plemena nije v našej državi, kakor smo mi Slovenci, v tem smo mi — Bogu budi potuženo — naj-

pervi izmed vseh. Slovencev nas je blizo 1,150.000, i smo razdeljeni na 7 kusov i bomo šli v 7 landtagov. V Kranjskoj nas je blizo 400.000, v Štajarskoj 378.000, v Koruškoj 120.000, v slovenskom primorji v predeloma goričkom i terstjanskom 217.000, v kraljestvu benatskom, to je, v Rezii i na slovenskoj strani pri svetom Petru (San Pietro in parte Slavorum) 22 000, poslednjič v županii železnoj v Ugarskoj 60.000. Mi imamo zato pošiljati svoje poslanike na 7 deželnih sborov, na sbor krajski, na slovensko-primorski v Poreč i Gorico, na landtag koruški, na landtag štajarski, na „congregacione di Venetia“ i poslednjič na sam sabor ugarski. Temu bi nič ne bilo reći, ako bi bila ta razdertija naroda le komu k pridu, budi uže komukoli, nego je na vse strani vsem samo škodljiva; je škodljiva nam Slovencom, škodljiva našim susedom Nemcem i škodljiva samoj visokoj vladi našej.

Blagi namen ustavnih postav, ki smo jih dobili 26. svečana, je gotovo, da se imaju deželni sbori zato deržati, da bi mogle razne dežele visokoj vladi objaviti i odkriti svoje želje i potrebe i da bi se pravice i svobode razvile i razširile. Lep i krasen dar ta listina cesarska, — pa što nam pomaga, ker mi Slovenci tako razderti i raztergani ne možemo se udeležiti te velike milosti cesarske? Mi tako razdrobljeni ne možemo svojih želj i potreb visokoj vladi javiti. Ovde samo jedan primer: Na deželni sbor koruški se ima sbrati 37 muž. Slovenci znašaju v Koruškoj jednu tretjinu prebivavcov, i vendar, ako svoje okolnosti dobro prevdarimo, bi morebiti mogli s vsem svojim naporom, ako bi nam po sreći šlo, spraviti v zbor samo blizo šest do osam rojenih Slovencev. Što se dá očekovati za nas od tako sastavljenoga landtaga? V takoj manjini smo, da se skoro zgubimo, naše najiskrenije želje se po većini glasov lahko odlože na stran, od naših najvećjih potreb se ide lahko k „tagesordnungi“. To je za nas žalostna, i pri vsem tom bi mi ne mogli nikoga kriviti; vsega toga kriva je samo naša razdertija. Malo bolje je za Slovence v štajerisch-landtagu. Slovenci benatski i ugarski su pak — ne zamerite — prave sirote, ovce od črede razkropljene. Tu smo povsuda kako malovažen privešek, smo tiste partes annexae, to se pravi po slovensko: v teh landtagah smo povsuda peto kolo. Malo bolje se kaže Slovencom v Kranjskoj i v primorji slovenskom, pa i oni ne mogu opraviti, koliko bi bilo želeti, oni nisu ves narod, nego samo jedan njegov del, zato ne mogu javljati i odkrivati želje i potrebe celoga naroda, i što je od vsega najvažnije, njih beseda ne izdā toliko, kolikor bi izdala beseda od celoga slovenskoga naroda složno i jednoglasno izgovorjena.

Našim susedom Nemcem koruškim i štajarskim tako ne može biti prijetno, ako smo v deželnih sborih Slovenci med nje pomešani. Naše potrebe se od njihovih razlikuju, kakor noć i den; tako se budu gotovo razlikovale tudi naše želje od njihovih. Najveća naša potreba je, da mi tudi obveljamo za narod drugim narodom jednakopraven, da se naša narodnost tudi pripozna. Nemcom pa za narodnost nič ni, to se pravi: za narodnost našu, svoju uže imaju; naša najiskrenija želja je: da bi se upeljal v učilišća naša i v urade naše materinski naš jezik; njim su take naše želje neprijetne, oni uže od nekada imaju svoj materinski jezik, to je nemečki, v učiliščih i v uradih; ako bi se te i tem podobne želje naše izpolnile, bi morala nemščina v učiliščih i v uradih v naših slovenskih krajih na toliko odstupiti i pripustiti mesto slovenščini, kakor ga ona po pravici zasluži. Uže već let se po najvišjih ukazih zaukažuje, da se ima upeljati slovenščina v učilišća i urade, v djanji se nam te pravice neprenehoma kraté; v nižjih učiliščih imamo nešto slovenščine, v višjih je imamo pa ravno toliko, da nam skominu dela, samo toliko, da se vidi, kako bi imelo z materinskim našim jezikom po pravici biti, i kako po krivici nije. Od vsega toga pa pogovarjati se v teh landtagah ne

bude prijetno, ker su narodnosti pomešane. Ako bi pak Slovenci vsi na jednom sboru bili sbrani, bi svoje želje, prošnje i pravice jednoduho sbrali i visokoj vladi predložili i čto bi presvetli vladar milostljivo poterdil, to bi nam bil zakon. Pomešani v deželnih sborih se Nemci i Slovenci samo mutimo, po narodnosti razdeljeni bi v večjej prijaznosti živeli i ložeje vsaki svoje želje sastavili.

Ako bi Slovenci bili kakor narod sjedinjeni i se sbirali samo na jedan jedini sbor, to bi bilo v prid i celoj državi našej. Časi su taki, da se moraju upotrebiti vse sile državne, moć i sila države postoji pa v moći poudov i narodov njenih; to može državi samo v prid biti, ako bi Slovenci, kakor narod, tudi svoje narodne pravice imeli i svoj deželni sbor, da bi na svojih nogah stali; tako razdrobljeni ne možemo pomagati niti samim sebi, niti nekome drugomu. — Tudi pri najboljej volji nam visoka vlada tako razkropljenim pomagati ne može, v teh deželnih sborih, kde smo v večni manjšini, ne može naš glas prodreti i ješće manje do najvišjega prestola dopreti, naše skeleće rane ostanu nepoznane i nezaceljene; kolikor se pa krivice množe, toliko se zadovoljstvo manjša.

To bi jamačno ne bilo čisto nič krivoga, ako bi se mi v jeden celek, v Sloveniju, sjedinili — mi jednako ostanemo i živimo v našej državi, ako smo tako raztergani ali lepo sjedinjeni — razlika bi bila samo ta, da sjedinjeni v jeden celek bi bili Slovenci krepkeji podporniki državnih poduzetij.

To bi take nič ne bilo novoga, ako bi se vse pokrajine sjedinile. Stara Slovenija, pod imenom Gorotanija, je se prostirala mnogo dalje, nego bi se sadanja Slovenija. Gorotanija — ne Koroška — je obsegala celo sadanjo Krajsko do gorotanskoga zaliva, koji se ješće sada imenuje karnerischer ali quarnerischer Meerbusen, dalje sedanje slovensko primorje, knežiju goričku, furlaniju, celu sadanju Korošku i v Tirolih do pogorja slovenskih Turov = Windischtauern i do slovenske Motreje = Windischmatreje, celu sadanju Štajarsku do Enže reke i do slovenskih Ograd = Windischgarten = Windischgarsten v gornjej Avstrii. Tadašnja Štajarska je obsegla samo mesto Štajer s okolicu v Avstrii. Velik del velike Gorotanije se je potudjil, je zgubljen za naš narod; čto je propadlo, je propadlo; mi Slovenci sada živeći se držimo slavenstva živčega i goreće želimo, da bi se sjedinili v Slovenii i dobili samo jedan jedini deželni sbor.

(Konec sledi.)

Kdo je „ultra“?

Kaj je ultra? ali, da slovenski rečemo: kaj pomeni prenapetnež v obće in slovenski posebe?

Na to prašanje se dá kratko odgovoriti. Kaj znamenuje: visoko? in kaj: višje od mene? Glej, kjer jez stojim, in lahko boš doznao, kdo je višji in nižji od mene.

Obernimo to na naše zadeve, in vprašajmo: kaj misliš ti, koliko bi slovenski jezik moral služiti za sredstvo ali pripomoček v omikanju našega naroda? Če misliš, da narodu, kmetu, rokodelcu, trgovcu, duhovnu, uradniku in vsakemu s Slovenci in med Slovenci živećemu človeku ni treba slovniškega znanja, pisanja in tako dalje v narodnem jeziku, bo to „ultra“ vsaki, koji hoće, da se v narodnih školah in v gimnazijah pametno uči saj slovenski jezik. Če misliš, da je zadosti za omiko slovenskega jezika in naroda golo znanje slovniško o narodnem jeziku, to ti je ministerski ukaz od 8. avgusta 1859, ki je zavoljo gimnazij na svitlo dan ali nikdar ne izpeljan bil, velik „ultra“.

Če gledamo na sedanjí stan narodnih naših škol, ki so skoro samo za germaniziranje napravljene, ker se otroci v njih učijo le nekaj besed nemških in katekizem, in še ta le v nerazumljivem nemškom jeziku, drugo vse pa narobe;

če gledamo na sedanje gimnazije slovenske, v kterih se nikjer še slovenski jezik ne uči čisto po slovenski; če vidimo, da uradnije ne znajo kaj za slovenske dopise ali tudi zapisnike, moremo si misliti, da le nekoliko pošteneji ptujec in Slovenec lahko dobi posebno od naših odpadnikov ali renegatov ime: „ultra“ ali „prenapetnež“.

Po misli takih ljudi je cesarski diplom od 20. oktobra najvećji „ultra“.

Glejte: kako se spreminja zapopadek „ultra“. Kakor je človeku, ki je zmerznil, sneg že topla odeja, kadar ga va-nj polože, tako je pravemu nemškutarju že „ultra-Slaven“, kdor ga, namesti „guten tog“ pozdravi z „dobro jutro“.

Sl.

Graška asekuracija zoper oženj v pretečenem letu 1860.

Iz dokaza, ki ga je vodstvo graške asekuracije te dni na svitlo dalo, se vidi, da je pretečeno leto iz novega 2725 gospodarjev k nji pristopilo, namreć iz Štajarskega 1925, iz Koroškega 522, in iz Krajskega le 278.

Lansko leto je bilo 6811 pohištrev zavarovanih za 4 milijone in 77.275 gold. klasne vrednosti. Celo premoženje, ki je bilo pretečeno leto pri imenovanj asekuraciji zavarovano, je zneslo 62 milijonov in 487.225 gold. zavarovavne, ali pa 84 milijonov 940.600 gold. nov. dn. klasne vrednosti.

Omenjena asekuracija je lansko leto pogorelom za škodo povernila 183.258 gold. in 33 kr. nov. dn., in sicer Štajarcom za 307 pogorelih pohištrev 117.513 gold. in 33 kr., Korošcom za 120 pogorelih pohištrev 47.295 gold., Krajncom pa za 108 pogorelih in poškodovanih pohištrev 18.450 gold.

Letošnja tarifa za zavarovanje pohištrev in drugih mnogoverstnih poslopj je odmerjena na 26 kr. novega denarja od 100 gold. (to je, 15 kr. po starem denarji). To plaćilo se mora pa, kakor vsako leto, ravno tako tudi letos do konca tekoćega mesca sušća, to je, najzadnji čas 10 dni po sv. Jožefu, oskerbnikom imenovane asekuracije odrajtati, ki so po već krajih Štajarskega, Koroškega in Krajskega postavljeni. Kdor napovedani čas plaćati zamudi, naj je po pozabljivosti ali nemarnosti, je sam kriv, če pogori in povraćilne škode ne dobi.

S pomoćjo te asekuracije se je pretečeno leto 473 pohištrev, ki so bile poprej s slamo ali pa z deskami krite, s ceglom pokrilo, 5 so jih s škerlmi, 1 z bakrom, 4 s kositarjem, 3 s kamnitim klajem, 94 pa s škodlami pokrili. Napravilo se je ravno tako tudi 308 zidanih opažev, 21 strelovodov in 131 varnih zidanih dimnikov, 96 pohištrev pa se je na bolji in prostorniši kraj postavilo.

Takim, ki so se pri ognji pridno obnašali in verlo gasili, je asekuracija 833 gold. in 59 kr. podarila.

„Novice“ podajajo gospodarjem na Štajarskem, Koroškom in Krajskem, za ktere je graška asekuracija kot prava pogorelska bratovšnja napravljena, vsako leto izkazek preteklega leta z živo željo, da bi vedno već gospodarjev zavarovalo svoje pohištva, in da bi kdaj mogli reći: Naši hišni posestniki žive in spijo brez skerbi, ker imaju, če bi jih tudi nesreća ognja zadeti znala, vse svoje poslopja zavarovane!

Slovanska književnost.

V Zagrebu napravljata Miladinova za natis do 700 narodnih pesem, nabranih po Makedonii in po Bugarskem; dodani so popisi šeg, pregovori, uganjke, narodne pripovesti itd.

Konstantin Miladinov, kakor „Naše gore list“ pripoveduje, po svitlem škofu Štrosmajerju k njemu pozvan, prišel je z njim vred v Zagreb, kjer se delo že tiska. Omenjene novine dodale so oglasu opombe sledeće: „Na-

piše modri v sv. pismu, rekoč, kadar je prevzetan nespa-
metnik za višjega postavljen, takrat ljudstvo od žalosti
svoje glave pobeša; ono žaluje, ker vé, da bo tepeno.
Blagor pa jim, kjer imajo mirne in ponižne vižarje.

Tako bratje moji! Mir, edinost, poterpljenje, ljubezen
naj bo naše vodilo! Z Bogom! *)

Na Jesenicah.

Anton Pazler.

Stanje Slovincov.

(Konec).

Sjedinjenje dosihmal zelo raztresenih Slovincov bi
se tudi dosta lahko učinilo i storilo, ker su naše slo-
venske pokrajine dosta lepo okroglene, i se narodnosti slo-
venska i nemečka točno i oistro delite i niste tako pome-
šane, kakor narodnosti v Ugerskoj, nego meja gré naravnost
od Zilje čez Belak (Villach) do Radgone (Radkersburg) i
samo med Radgonu i dolnju Lindavu se razprostira jeden
slovenski rukav proti severu. — Da nikto nam po krivici
ne očita, da hočemo slovenski del Koruške i Štajarske mo-
žebiti nekam zavleči, možebiti nekam v globoku Indiju. Nečto
takoga nam Slovincem niti v sanjah ne napade, ako bi se
nam dovolil jeden jedini deželni sbor, to bi ostale vse nepre-
menjeno, kakor je bilo do sada, to bi se ne premaknula
ni jedna ves, ni jeden terg, ni jedno mesto, ostal bi Dobrač
kde sada stoji, ostalo bi Pohorje (Baherngebirg) kde je do
sada stalo s slovenskimi goricami vred, reke Zilja, Drava
i Mura bi tekle i v napred tam, kde su do sada tekle, vsa
razlika bi obstala v tom, da bi slovenski poslaniki šli mesto
na šest landtagov, v Celovec, v Gradec i tako dalje, samo
vsi na jeden deželni sbor, i ješči ti muži bi se vernuli po
dokončanom sboru opet lepo na svoj dom.

Da nikto nas ne obreče, da hočemo dežele tergati, mi
samo želimo to sjediniti, čto je nenaravno raztergano, to je
slovenski narod; mi želimo samo to razločiti, čto je v pro-
tinaravnu smesu vkup stlačeno, čto se vkup ne sliši i samo
nezadovoljnost uzrokuje i deržavi škodu naredja.

Mi se v istini nadamo, da se nam Slovincem bude do-
zvolilo, sjediniti se v jeden celek v Slovenii i deržati jeden
jedini deželni sbor; v toj sladkoj nadi, v tom radostnom
očakovanji nas močno potverduje ustava deželnih sborov
izdana 26. svečana, kjer se veli, da sbor štajarski, krajnski,
koruški itd. se skliče v poglavno mesto, ako cesar kako
drugač ne sklène.

To je jasno — da se možuju deželni sbori slovenski
sbrati tedaj kje drugje; kde? — to nam je vse jedno, ka-
morkoli presvetli cesar milostljivo nam zaukažu, radi pojdemo
— brat k bratu, Slaven k Slavenu.

Da bi se to na postavni poti doseglo, naj bi poslanci
iz slovenskih dežel v prihodnjem prvem sboru vsak na
svojem mestu to želju odkrili i lepo zagovarjali.

Tretja naša potreba: Bratska sloga s Horvati i
uzajemnost s Slovani, osobito z avstrijskimi.

V čem ta sloga i uzajemnost ima obstati, to se na-
tenko i točno ne dá naznačiti, v obče bi se to moglo tako-le
izreči: Čtogod Slovinci, kakor narod, nameravamo, pišemo
ali delamo, pri vsem na svoje najbližje susede Horvate i
na ostale avstrijske Slavjane se ozirajmo. — Pravilo nam
budi: Nihil slavici a me alienum esse puto; to je po slo-
vansko: **Что славянско то наше** — čto slavyansko to naše.

Za sada je najpotrebnejše, da se bližamo i onda slo-
žimo v književnom jeziku horvatsko-serbskom. To lepo,

razgovetno i jederno slavyansko narečje pišu uže sada Hor-
vati i Serbi njih šest milijonov. Ne dá se oceniti, kako
koristno i polezno bi bilo za nas Slovence, ako bi svoje
narečje po malo tako polepšali, da bi se ž njimi v knji-
ževnom jeziku složili. Čto bi mi Slovenci napisali, bi se
čitalo po vsej Jugoslavii, lahko bi se knjige naše razpro-
dale, ker bi ne imele za čitatelje samo Slovence, nego vse
Jugoslavjane, nas več od sedem milijonov. Tù je veselje
vzeti v pest pero, kada spisovatelj se spomeni, da pisučega
razume zajedno Slovenci, Horvati i Serbi. Valjane knjige
v književnom horvatsko-serbsko-slovenskom jeziku spisane
bi se gotovo ložeje na svet izdajale i ložeje se razprodale,
nego spisane samo v jednom narečji. Mnoga izverstna
knjiga se v slovenščini niti izdati ne može, ker bi se med
Slovenci premalo kupcov našlo i bi spisovatelj za svoj trud
i za svoj trošek na izdavanje knjige imel mesto dobička še
le škodu. Kto rad v svoju gotovu škodu piše i se
rad v svoju škodu trudi?

Da bi se Slovenci složili s svojimi najbližnjimi bratři
i susedi Horvati i Serbi, to bi nič ne bilo novoga, tudi nič
težkoga; v pravopisu smo se s Horvati uže složili. Počeli
smo od početka nekteri Slovenci pisati v „Novice“ sedanjim
organičkim pravopisom, najpred samo poredko i po samim,
onda jih je pristupovalo neprenehoma več i zadnjič je bil
ta pravopis skoro nevedeč upeljan. Tako je bila prva naj-
važnejša i najtežja stupinja k slogi storjena.

Primimo se dela marljivo pri tej priči, brez ote-
zanja. Krepko prijeto, na pol dokončano! Samo sledeće
da učinimo: Kto hoće pisati izključivo samo za Slovence,
on naj piše i v napred, kakor je pisal do sada.

Kto bi blagovoljno želel pisati uzajemno — on naj
piše po slovensko, v povedih, stavkih (Sätzen) kratkih i
ne zapletenih — naj namesto našega temnoga o: *soditi*,
dob, *imam veliko ribo*, *oni delajo* — stavlja po horvatsko-
serbsko u: *suditi*, *dub*, *imam veliku ribu*, *oni delaju*;
— onda naj sklanja pridavna (adjectiva) s terdim soglas-
nikom na: oga, omu, om: velikoga, velikomu, pri ve-
likom, z velikim; mehka pridavna pa na: ega, emu, em:
vrućega, vrućemu, pri vrućem, z vrućim. To bi bilo za
sada dosta. — Sedanji horvatsko-serbski jezik ima pak —
kakor naš slovenski, — tudi nektore osobitosti, kojih bi mi
ne imeli nasledovati, piše se na primer o: *orao*, *dao*, mesto
l: *orel*, *dal*; za poluglasnik pišu a: *lovac*, *konac*, bolje:
lovec, *konec*; po serbsko se koncovke množnikove z dvoj-
nikovimi zamenjuju i pisme h se večkrat izpušća i se piše:
rana, *lieb*, mesto: *hrana*, *hleb*.

Dane so nam sada ustavne pravice, koje se budu ješče
dale dalje razviti in razširiti po deželnih sborih v deržavnom
sboru. K tomu je pa neobhodno treba, da se po ustavu
ustavno ravnati znamo, da se vemo naših pravic ustavnih
dostojno služiti, da se dobro naučimo braniti jih, razvijati i
dalje širjati jih. Pravica je samo tistemu k pridu, koji se
je pametno služiti zná; nevednomu i zaspanomu se zgube
i mu zaspe take najlepše pravice. Pozor tedaj, domoljubi,
časi so važni, naloga nam velika! — Matija Majar.

Lepoznanski del.

Turki in raja.

Poleg ilirskoga.

(Dalje.)

V.

Jasna noć nasledovala je krasni dan. Mirni mesec
tiho je popotoval po svojem nebeškem potu, odevajoč sterne
verhunce Balkana s srebrnih žarkov obleko. Mertva tišina
vladala je v taboru hajdučkem. Na ravnini pod vedrim
nebom ležali so hajduki, pokriti z debelimi plajšči in z
orožjem za pasom. Tù in tam se je vidila senca stražarjev,
ki so varovali tabor hajdučki na vse strani.

*

*) Kakor slišimo, je mogel naš častiti dopisnik zavoljo popisa
srenjskih volitev na Jesenicah prav nedolžno že marsiktero
grenjko požreti za svoj dober namen, da je srenjo pohvalil,
ker je dobro volila, nasproti mnogim drugim srenjam, ktere
— kakor so „Novice“ že dosti takih izgledov iz različnih dežel
dale — delajo z volitvami kakor svinja z mehom. Kaj Vam,
Jesenicarji, ni všeč, da Vas kdo očitno hvali in še za iz-
gled stavi drugim slovenskim krajem? Saj ste umni možje,
znate brati in pravo ločiti od hudobne zvižaje. Vred.